

До разової спеціалізованої вченої ради
Дніпровського державного університету
внутрішніх справ

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата юридичних наук, доцента

Сердюка Ігоря Анатолійовича

на дисертацію

Лавренко Дар'ї Олександрівни

«Юридичні конструкції в законотворчій практиці України»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань

08 Право, за спеціальністю 081 Право

Актуальність теми дослідження. Обрана Дар'єю Лавренко тема дисертаційного дослідження безумовно є актуальною. Для підтвердження цієї тези звернусь до творчої спадщини професора П. Рабіновича, який, зокрема, обґрунтовано зауважив: «Окремо слід підкреслити ужитково важливе значення знань про юридичну техніку. Адже від юридично-технічної досконалості праворегулятивної практики, від рівня оволодіння юридичною технікою всіма суб'єктами права залежить ефективність юридичного забезпечення і захисту основних, невід'ємних прав кожної людини. Досконале володіння юридичною технікою (як інтелектуальне, теоретичне, так і фізичне, «матеріальне») – неодмінний професійний обов'язок кожного юриста».

І навпаки, незнання, не володіння або недосконале володіння прийомами та правилами юридичної техніки, засобами формулювання юридичних норм (тобто, юридичними конструкціями) призводить не лише до методологічних ускладнень, але й таких негативних явищ правової дійсності, як правотворчі, правоінтерпретаційні та правозастосовні помилки.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Робота виконана відповідно до Національної програми інформатизації (п. 1 ст. 3

«розробка, впровадження та застосування інформаційно-комунікаційних технологій у державному управлінні, місцевому самоврядуванні та суспільному житті»), затвердженої Законом України від 01.12.2022 № 2807-IX; Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30.09.2019 № 722; Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 31 грудня року, наступного після припинення або скасування воєнного стану в Україні, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.04.2024 № 476; Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021-2025 роки, затвердженої постановою загальних зборів НАПрНУ України від 26 березня 2021 р. № 12-21 (п.п. 1.2. «Удосконалення національної правової системи та її адаптації до європейського права» та 1.9. «Правове забезпечення інформаційної сфери» пріоритетних напрямів подальших правових досліджень).

Мета і завдання дисертаційного дослідження, його об'єкт і предмет визначені коректно, а цілісність роботи забезпечена належним структуруванням викладеного теоретичного матеріалу.

Достовірність і обґрунтованість отриманих наукових результатів підтверджується використанням здобувачем наукового ступеня пізнавальних можливостей сучасної методології права, складниками якої є методологічні підходи, гносеологічні принципи і методи дослідження.

Ступінь новизни підготовленого Дар'єю Лавренко дисертаційного дослідження та його результатів визначається предметом дослідження, постановкою креативних дослідницьких завдань, вибором і використанням сучасної методології дослідження, залученням до наукового пошуку значної емпіричної бази, що не обмежується правовими актами національного законодавства.

Наукова новизна основних положень та висновків дисертації. Загальне позитивне враження від представленого дослідження підкріплюється отриманими науково обґрунтованими результатами.

Дисертантка аргументовано довела, що в процесі законотворчої діяльності юридичні конструкції постають не лише як технічні елементи нормативного тексту, а як складні правові феномени, що поєднують у собі три виміри: пізнавальний, нормативно-технічний і методологічний. Саме така триєдина природа дозволяє розглядати юридичну конструкцію як універсальний інструмент формування змістовно і структурно цілісного законодавства, що адекватно відображає суспільні трансформації та відповідає запитам правозастосовної практики (розділ I дисертації).

Здобувачка наукового ступеня обґрунтувала новий підхід до класифікації юридичних конструкцій за їх функціональним призначенням у правотворчому процесі, що передбачає поділ юридичних конструкцій та такі різновиди: 1) базові (модельні) юридичні конструкції; 2) уніфікуючі юридичні конструкції; 3) інтегративні юридичні конструкції; 4) демаркаційні юридичні; 5) трансформаційні юридичні конструкції; 6) стабілізуючі юридичні конструкції (розділ I дисертації).

Новизною вирізняється погляд дисертантки на поняття структури юридичної конструкції як системної організації взаємопов'язаних та взаємозалежних елементів юридичної конструкції, що забезпечує її здатність виконувати визначені правові функції в межах конкретного правового інституту чи галузі (розділ I дисертації).

Достатньо переконливим є умовивід авторки про те, що юридичні конструкції не лише відображають системність сучасного права, а й формують її через здатність до нормативного моделювання, галузевої адаптації та міждисциплінарного поєднання правових принципів. Це особливо актуально в умовах цифровізації, розмивання меж між приватним і публічним, а також посилення запиту на ефективне та соціально орієнтоване правове регулювання (розділ II дисертації).

Як вагомий науковий доробок здобувачки наукового ступеня розглядаю запропоновану нею концептуальну модель циклу трансформації «Вхід → Процес → Вихід», де традиційна юридична конструкція («вхід») через інструменти цифровізації («процес») перетворюється на оновлену,

адаптовану до цифрового середовища конструкцію («вихід»), а також пов'язану з цим пропозицію щодо внесення змін до ст. 34 Закону України «Про правотворчу діяльність», що передбачає встановлення чітких вимог до змісту правових норм, які б забезпечили можливість їх ефективної цифрової обробки на етапі «Процес» (розділ III дисертації).

Вагомим здобутком авторки є підготовлена нею пропозиція щодо необхідності доповнення ст. 43 Закону України «Про правотворчу діяльність» приписом про обов'язкове включення застережень про тимчасовість (sunset clauses) до проектів актів, що ухвалюються під час дії правових режимів воєнного чи надзвичайного стану, як дієвого механізму запобігання «законодавчій інерції» та гарантування повернення до стабільного правового режиму.

Повнота викладу положень дисертації в роботах, опублікованих автором. Основні положення та висновки, що містяться в дисертації, висвітлені авторкою у 12 публікаціях (6 наукових статтях, надрукованих у фахових виданнях України з юридичних наук, а також 6 тезах доповідей на різного рівня науково-практичних заходах), що свідчить про достатню повноту й апробацію результатів дослідження.

Теоретичне та практичне значення результатів дослідження Дар'ї Лавренко підтверджується можливістю їх використання у науково-дослідній сфері, в освітньому процесі та правотворчості. Зокрема, положення та висновки, сформульовані в дисертації, можуть стати теоретичним підґрунтям для подальшого дослідження проблем юридичної техніки, правотворчості, цифровізації об'єктивного права, а також удосконалення методології підготовки нормативно-правових актів, підвищення їхньої якості, системності й узгодженості.

Кваліфікаційна робота написана грамотно із використанням сучасної української мови й юридичної термінології. У структурному плані дисертація складається зі вступу, 3 розділів, 9 підрозділів і висновків, у яких теоретичний матеріал викладений логічно та послідовно.

Недоліки та ступінь їх впливу на дисертацію в цілому. Водночас, рецензована наукова праця не позбавлена і певних недоліків, а також положень, які носять дискусійних характер.

Зокрема, не зовсім коректною є назва теми дисертаційного дослідження, логіко-граматичний аналіз якої свідчить про те, що саме українська держава є суб'єктом законотворчої діяльності, і саме вона створює юридичні конструкції. Водночас, згідно з приписами Конституції України (ст.ст. 5, 75, 154-156) законотворчими повноваженнями наділені народ України і Верховна Рада України.

У підрозділі 1.1 «Поняття та функції юридичних конструкцій» дисертаційного дослідження здобувачка наукового ступеня значну увагу приділила з'ясуванню юридичної природи юридичних конструкцій, класифікації однойменного поняття, а також визначенню сутності окремих функцій. Водночас, робота суттєво додала б у своїй науковій вазі, якби її авторка обгрунтувала і сформулювала власну дефініцію цієї загальнотеоретичної категорії.

Додаткової аргументації вимагає теза авторки про реалізовані нею в межах дисертаційного дослідження можливості інтегративного методологічного підходу, що розглядається як самостійний, і визначає загальну концептуальну рамку дослідження та дозволяє поєднати пізнавальний потенціал інших методологічних підходів (підрозділ 1.3 дисертації).

Дещо суперечливим з погляду теорії правового регулювання є висновок дисертантки про те, що юридичні конструкції, які лежать в основі міжгалузевих інститутів, є методологічним інструментом уніфікації та гармонізації правової матерії, завдяки якому забезпечується узгоджене правове регулювання складних соціальних процесів (підрозділ 2.3 дослідження). Аналіз цього судження свідчить про те, що предметом правового регулювання слугують не суспільні відносини чи поведінка суб'єктів, а соціальні процеси.

Висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку

виконаної роботи і з високим ступенем вірогідності викликані наявністю новаторських ідей, а також складністю обраного предмету наукового пошуку.

Загальна оцінка дисертації та її відповідність встановленим вимогам. Все вищевикладене свідчить про те, що дисертація Дар'ї Олександрівни Лавренко «Юридичні конструкції в законотворчій практиці України», відповідає п.п. 6-8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, адже є завершеною працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що виконують конкретне наукове завдання, яке має істотне значення для галузі знань 08 Право, спеціальності 081 Право, а її авторка заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі права.

Рецензент –
Доцент кафедри
адміністративно-правових дисциплін
та публічного управління,
кандидат юридичних наук, доцент

Ігор СЕРДЮК

Підпис Сердюка І.А. засвідчую:

Проректор
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України

Олександр ЮНІН